

שבע האשון

עוד כילד קרצו בעלי החיים והצמחים לד"ר משה רענן, ואת האהבה הזו הוא מנסה להנחיל כיום לתלמידיו במכללות ■ רענן מגלה כי כדי לפגוש את הטבע לא צריך להרחיק לטיול תלת יומי, וטוען כי חינוך ילדים עובר דרך לימודי הביולוגיה ■ על התפר שבין תורה למדע, מוכיח רענן את ההתאמה בין האבולוציה לאמונה ומפרסם מאמרים על סדר הדף היומי, המגלים את ידיעתם העמוקה של חז"ל במדעי הטבע

” עוף אחד יש בכרכי הים, וכיוון שחמה זורחת מתהפך לכמה גוונים” - דברי הגמרא הללו, שעלולים להיראות אגדתיים משהו, מקבלים משמעות ריאליה לחלוטין כשהם עוברים דרך שולחנו של ד"ר משה רענן, מרצה למדעי החי והצומח במכללות בית וגן בירושלים והרצוג באלון שבות. מאמרו, שנשלחים לעיתים קרובות באמצעות הדואר האלקטרוני למדוורי 'פורטל הדף היומי', מאירים את שיעורי הדף היומי בצבעים שלא היו מוכרים כל כך לרוב הלומדים, אבל היו מוכרים היטב, כך מסתבר, לחז"ל.

מה עושה די גיי בטיול

רענן (יליד תל אביב, תש"ט) מעיד על עצמו כי הוא חובב טבע מילדותו. את האהבה לטבע קיבל מאימו. "אימי שתחיה לא הכירה יותר מדי את הצד המדעי של הטבע, אבל היא הנחילה לי פתיחות לטבע ולנופים", הוא אומר. את אימו הוא הזכיר גם בפני תלמידה שהתאוננה בפניו על כך שהטבח באיתמר תופס את כל מחשבותיה. רענן סיפר לה על אימו, שמכל משפחתה הענפה שרדה לבדה את אושוויץ בתש"ה. שנתיים אחרי כן עלתה לארץ, ושנתיים נוספות אחר כך ילדה את בנה הבכור משה. גם הרקע הקשה הזה לא מנע ממנה להוציא את ילדיה לטיולים, ולהנחיל להם את האהבה לטוב

”

ביולוגיה היא תחום שמשליך הרבה לכיוון של חינוך, קודם כל בגלל הצורך להתמודד עם הסתירה לכאורה בין תורתנו לתפישות מדעיות. בנוסף לכך, המדע הזה יוצק תוכן במילים "מה רבו מעשיך ה'", שאנשים מרבים לדקלם אותן בלי להיות מודעים עד כמה דבר זה נכון

כזה מיץ ענבים מבית קדם עוד לא טעמתי!

אתם מוזמנים ליהנות ממיץ ענבים מעולה, בטעם מדהים שעוד לא הכרתם. מיץ ענבים עשיר ומיוחד המתאים לאיני טעם... מיץ ענבים 'קדם' מופק מענבי גפן משובחים ועובר תהליכי ייצור ובקרה קפדניים ביותר שהופכים אותו לטעים כל כך. כשר למהדרין לקידוש ולארבע כוסות, גם לשיטת מרן בית יוסף.

כשר לפסח!

קדם KEDEM

PRODUCT OF U.S.A

להשיג בחנויות וברשתות השיווק המובחרות.

המשיך בעבודה
המדעית גם לאחר
שאיבד יד במלחמה.
ד"ר רענן

שבוע ראשון

ילד שמחנכים אותו להקשיב לציפורים, להסתכל על צמחים, והוא שומר על הטבע - הוא חומר גלם הרבה יותר נוח לחינוך. הוא לא חושב ש'הוא ואין בלתו בעולם'. אני קורא לזה: ענווה מול הטבע

ווליפה שבטבע.

המשיכה לתחום הטבע נשארה איתו גם בתחנות שעבר בעולם התורה: ב'שיבת 'נתיב מאיר' ובישיבת ההסדר 'הר עציון', שם למד במחזור הראשון. את ה'הסדר' הוא סיים בזמן שהתחתן, וביום האחרון של ה'שבוע ברכות' החל את לימודי הביולוגיה באוניברסיטה העברית, שבה סיים את שלושת תארייו. בתואר הראשון הוא נתן דגש ללימודי השדה, אותם זנח מעט לטובת עבודת המעבדה בתואר השני, שהוקדש לאנדוקרינולוגיה (חקר ההורמונים). בגיל 24, במקביל ללימודיו, החל לעבוד בהוראה, עבודה שניכר עד היום שמפיתה בו חיים מיוחדים. הוא עבד כאסיסטנט ומדריך באוניברסיטה, לימד כמורה לביולוגיה בנתיב מאיר, ומשם המשיך במגוון עבודות בתחום הוראת המדעים.

בשיחה מוקדמת עם אדם שמכיר את רענן מקרוב, הוא הגדיר אותו כ'מחנך'. כיצד הגדרה זו, שנפוצה יותר אצל מורים במדעי הרוח בכלל ובתחום היהדות בפרט, הודבקה אליו? לד"ר רענן יש השקפת עולם עמוקה בנושא זה. לדבריו, "ביולוגיה היא תחום שמשליך הרבה לכיוון של חינוך, קודם כל בגלל הצורך להתמודד עם הסתירה לכאורה בין תורתנו לתפישות מדעיות. בנוסף לכך, המדע הזה יוצק תוכן במילים "מה רבו מעשיך ה'", שאנשים מרבים לדקלם אותן בלי להיות מודעים עד כמה דבר זה נכון. ודבר שלישי, לא דווקא בהקשר הדתי, הוא פיתוח הכלים להיות קשובים לטבע". רענן מזדעזע כשהוא שומע מתלמידיו, שחלקם מדריכי טיולים, שבתו ספר מביאים D.J. לטיול השנתי: "לעיתים קרובות הגישה של המערכות שנועדו מלכתחילה לחנך לאהבת

הטבע, היא פטליסטית - הן מתייאשות מראש מהסיכוי להצליח במשימתן ולכן מחפשות משהו אחר שיעניין את התלמידים. מדריך שלא מצליח לגרום לחניכיו להיות קשובים לטבע צריך לבדוק את שיטות ההדרכה שלו, כי הטבע מצד עצמו מרתק".

כדי לפגוש את הטבע רענן סבור שאין צורך לצאת ליום או למספר ימים בחוץ. כשרענן מלמד מורים לעתיד, הוא לוקח אותם לא רק לסירים במרחקים. גם בסביבה הקרובה הוא מוצא הרבה חומר גלם מעניין ללמד עליו. "הרבה זמן", הוא אומר, "אני הולך עם תחושה שהעולם הווירטואלי מרחיק אותנו מן הטבע כמות שהוא". לריחוק הזה עלולה להיות, הוא סבור, השפעה על תפישת העולם המדינית: "כשאדם מכיר את הטבע הוא מבין באופן תת-הכרתי שלטריטוריה יש משמעות. לעומת זאת, מי שעובד רק עם מחשב לא צריך שטח מלבד זה שמשמש את המקלדת שלו".

מלבד המחיר החינוכי והמדיני שיש בריחוק מן הטבע, יש גם מחיר שאותו משלם המקצוע שבו עוסק רענן. לדבריו, קרנם של תחומי השדה, כמו זואולוגיה ובוטניקה ירדה בחוגים לביולוגיה במוסדות האקדמיים, שם מעדיפים להסתגר בד' אמותיה של המעבדה. "תחומי השדה נחשבים ארכאיים. אתה יכול לקבל תקציבים למחקרים בנושאים כמו גנטיקה וכדומה, וגם זה בקושי, אבל מקצועות השדה סובלים מאוד. הירידה הזו ניכרת גם בחינוך העל יסודי. אבל צריך לדעת שילד שמחנכים אותו להקשיב לציפורים, להסתכל על צמחים, והוא שומר על הטבע - הוא חומר גלם הרבה יותר נוח לחינוך. הוא לא חושב ש'הוא ואין בלתו בעולם'. אני קורא לזה: ענווה מול הטבע".

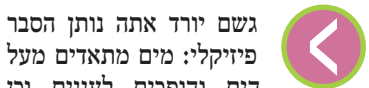
אישור מהרב קוק לאבולוציה

בצד התקדמות הקריירה המדעית לא זנח רענן את העיסוק בתורה, וחלק מזמנו בלימודי התואר הראשון הוקדש גם ללימודים בישיבת 'מרכז הרב' הסמוכה. בזמן שלמד לתואר הראשון פרצה מלחמת יום הכיפורים, ורענן איבד במלחמה את ידו השמאלית. זה לא הפריע לו להמשיך בעבודתו המדעית, ודווקא בתחומי השדה, הקרובים יותר לליבו. תלמידיו מספרים עליו שהוא יודע לזהות ציפורים לפי הקולות שהן משמיעות, אולם הוא מסרב לאשר את השמועה. את התואר השלישי הוא עשה בחלקו בצלילה במימי הכנרת - במכלול נושאים שאינו מתרכז רק בביולוגיה ימית, אלא גולש גם לתחומים קרובים כמו גנטיקה ואקולוגיה. עבודת הדוקטורט נסובה, למי שמתעניין, במחקר מין חילון המים המתוקים 'שחריר הנחלים'. העובדה שעל פי פרמטרים אחדים כל שחרירי הנחלים שבכנרת שייכים למין אחד, ולפי פרמטרים אחרים הם שייכים למינים שונים גרמה לרענן להסיק שמין זה מצוי בכנרת באחד משלבי תהליך ההתמיינות שלו לשני מינים - "אבולוציה בפעולה", הוא אומר.

הזכרת המילה 'אבולוציה' גורמת מיד לזקיפת אוזניים אצל אדם דתי, וכשהיא מושמעת כל כך בקלות על ידי ביולוג בן תורה היא גורמת לזקיפת אוזניים כפולה. לרענן יש גישה ייחודית בנושא הזה, שלטענתו לא הוא המציא אותה: "מצד אחד אתה מתפלל לגשם, ומצד שני כששואלים אותך איך

שבוע ראשון

גשם יורד אתה נותן הסבר פיזיקלי: מים מתאדים מעל הים והופכים לעננים וכן הלאה. אתה בכל זאת לא רואה בכך סתירה, כי אתה מבין שהקב"ה מוריד גשם ואנחנו מתארים בצורה פיזיקלית כיצד הוא עושה זאת. אותו הדבר גם כאן. אבולוציה היא הסבר מדעי לדרך שבה ברא הקב"ה את העולם. כל עוד אתה נותן לאבולוציה מעמד של תיאוריה המסבירה את הדרך שבה ברא הקב"ה את העולם, אבל אתה משאיר את תפקיד הבורא לקב"ה - אין בכך בעיה. מי שיטען שהצעת מנגנון אבולוציה סותר את התורה, תהיה לו גם בעיה להסביר, ברמה הפיזיקלית, כיצד יורד גשם. אדם כזה לוקה בהגשמה של הקב"ה, משום שהוא מייחס לעצמו ידיעה כיצד בדיוק הקב"ה ברא את העולם ברמה הגשמית. רענן יוצא, כמוכן, נגד רעיון האקראיות הגורס שהמינים התפתחו באופן אקראי ללא יד מכוונת: "כמאמינים בני מאמינים אנו כופרים ברעיון האקראיות המלווה את התיאוריה האבולוציונית, אך יכולים לחיות בשלום עם מרכיבים חשובים בתיאוריה כמו קיומן של מוטציות וברירה טבעית. חשוב להדגיש שלמרות שחלקים רבים בתיאוריות האבולוציוניות הוכחו, הרי שרעיון האקראיות מעצם טבעו איננו בר הוכחה והוא בגדר אמונה בלבד".

את המקור ליחס החיובי שלו כלפי תורת האבולוציה, הוא מפנה לדברים שנכתבו כבר לפני כמאה שנה בידי הרב קוק. באחת מאיגרותיו כותב הרב: "שאפילו אם היה מתברר לנו שהיה סדר היצירה בדרך התפתחות המינים, גם כן אין שום סתירה, שאנו מוונים כפי הפשטות של פסוקי תורה, שנוגע לנו יותר מכל הידיעות הקדומות, שאין להן עימנו ערך מרובה. והתורה ודאי סתמה במעשה בראשית, ודיברה ברמיזות ומשלם, שהרי הכל יודעים שמעשה בראשית הם מכלל סתרי תורה". יחס חיובי כלפי רעיון ההתפתחות הוא מוצא גם בדברי המלבי"ם, שחי בזמן פרסום ספרו של דריון 'מוצא המינים', שאומר כי "הבריאה הלכה ממדרגה למדרגה, דומם צומח חי מדבר, וכל הקודם היה הכנה למה שאחריו. ואחר שתיקן את המאורות שלא היה אפשר להחיים להתקיים בלעדיתם, נתן אומר לבריאית בעלי חיים. ונודע שגם בעלותה בסולם המדרגות, לא עלתה הבריאה בדילוג רק על ידי אמצעים (=שלבי ביניים), שנמצא האלמוג שהוא אמצעי בין הדומם והצומח והפלופ שהוא אמצעי בין הצומח והחי, והקוף שהוא אמצעי בין החי להמדבר". ואפילו בדברי הרמב"ן, שחי מאות שנים קודם לכן הוא מוצא מקור לטענות המדעיות המודרניות.

גולת הכותרת של המפגש בין עיסוקו המקצועי לבין התורה היא במאמריו על הדף היומי. במשך שנים למד רענן את הדף היומי והסתובב עם תחושה שיש לו מה לתרום בתחום. "אם למדתי את הדף היומי ולמחרת ניגש אליי משהו וחיוך על שפתי, יכולתי לדעת מיד מה הוא רוצה ממני. כבר שנים שאני מסתובב עם הרעיון לכתוב, ופה ושם באמת כתבתי מעט אבל לא באופן שיטתי".

באלול תשס"ט קיבל רענן הודעה דרך מערכת הדואר האלקטרוני היישובי במקום מגוריו אלון שבות, ולפיה נפתח פורטל חדש של הדף היומי ובו היבטים שונים של הדף. היתה שם פנייה לקוראים להציע הצעות לפורטל. הפורטל מנוהל על ידי הרב הראל שפירא לזכר סבו, הרב שלמה מן ההר זצ"ל. "הצעת לי את הרעיון שלי והחלטנו להתלבט על המתכונת תוך כדי הליכה". הדף עבר שינויים עד שהתעצב במתכונתו הנוכחית. "לכתיבה בפורטל יש חשיבות", הוא אומר, "כי היא מחייבת אותי לכתוב. קודם לכן הכתיבה נדחקה לתחתית סדר העדיפויות".

צלפים, תורמוסים ורש"י

הצרכים שעליהם בא רענן לענות במאמריו הם שניים. האחד הוא הסבר הסוגיה, ולפעמים זיהוי בעל החיים או הצמח שעליו מדובר, דבר הנדרש מאוד לצורך הבנת הסוגיה ההלכתית. "ישנו שיעור באלון שבות שמוסר הרב משה ליכטנשטיין. עמדנו בפני הסוגיות העוסקות בצלף, וחשבתי שאי אפשר להבין את הסוגיה בלי להבין כיצד הצמח בנוי. פניתי בעניין למגיד השיעור הרב ליכטנשטיין, שאמר לי: 'באמת רציתי לבקש ממך שתסביר לנו את זה, אבל לא היה לי נעים'. התוצאה היתה שיעור בביולוגיה של הצלף, שפתח את הדיון ההלכתי בסוגיות אלו.

בהזדמנות אחרת, כשאביו למד במסגרת שיעורי הדף היומי בהם השתתף על התורמוס, ומשתתפי השיעור כלל לא הכירו את הצמח הזה, דאג רענן להביא לאביו ולחבריו את הצמח, כדי שיוכלו להבין טוב יותר את דברי הגמרא.

הצורך השני שעליו בא רענן לענות הוא הסבר דברי חז"ל תמוהים. "הרבה פעמים יצא לי לשבת בשיעורי הדף היומי, וכשמגיעים לנושאים תמוהים אנשים מרימים גבה, ומפטירים: 'טוב, נו, השתנו הטבעים'". רענן טוען כי דברי חז"ל היו על פי רוב נכונים מאוד מבחינה מדעית. "לפעמים אני צריך לקרוא מאמרים מדעיים עדכניים כדי להבין

"אני הולך עם תחושה שהעולם הווירטואלי מרחיק אותנו מן הטבע כמות שהוא". לריחוק הזה עלולה להיות השפעה על תפישת העולם המדינית: "כשאדם מכיר את הטבע הוא מבין באופן תת-הכרתי שלטריטוריה יש משמעות. לעומת זאת, מי שעובד רק עם מחשב לא צריך שטח מלבד זה שממש את המקלדת שלו"

הכי גדולים במבחור הכי קטנים במחיר

בודק

המחיר ל - 100 גרם ירק קפוא הנמוך ביותר!

בריאות בכל שקית:

גידול ללא חומרי ריסוס, שיטת קטיף והקפאה המבטיחה שימור מירבי של ויטמינים ואבות מזון.

הירקות הקפואים של בודק מובילים בענף כבר למעלה מעשור ללא תחרות!

BODEK

איכות נהדרת בכשרות מהודרת

להזמנות: צביקה - 052-3599742

ברוקולי • כרובית • תרד • ירקות מאודים • לקט חורף

תרד • לקט חורף • ירקות מאודים • כרוב ניצנים • שעועית עם שקדים • אפונה מתוקה

שבע ראשון

ר

הרבה פעמים יצא לי לשבת בשיעורי הדף היומי, וכשמגיעים לנושאים תמוהים אנשים מרימים גבה, ומפטירים: 'טוב, נו, השתנו הטבעים'.

רענן טוען כי דברי חז"ל היו על פי רוב נכונים מאוד מבחינה מדעית. "לפעמים אני צריך לקרוא מאמרים מדעיים עדכניים כדי להבין דברים שחז"ל אמרו כבר לפני מאות שנים"

דברים שחז"ל אמרו כבר לפני מאות שנים". מאמר חז"ל המדבר על 'ביניית דבי כרבא', שהוא דג החי בין תלמי השדה, שאסור כדין שרץ הארץ ולא כדין שרץ המים, עלול להתפרש כמעין אגדה עממית. אולם העובדה שרב יהודה הלכה אדם שאכל אותו, מלמדת כי מדובר על מציאות ממשית. רענן מצא מחקר עדכני המתאר גידול דגי שפמנון בשדות אורז מוצפים באפריקה ובמקומות נוספים. השפמנונים הם דגים המסוגלים לחיות מספר ימים מחוץ למים ולכן מתאימים לגידול במים רדודים וחמים. שיטת גידול זו היתה ידועה לסינים כבר לפני כ-4,000 שנה. עובדות אלו ביססו את הדברים גם בעולם המציאותי שלנו.

בהזדמנות אחרת דנה הגמרא בדין הזמת עדים, ומביאה במערך הטיעונים את קיומו של 'גמל פורח'. מציאותו של 'גמל פורח' נראית גם היא תלושה מן המציאות הריאלית, אולם רענן מראה כי אכן קיים זן גמלים בעל מבנה מיוחד המשמש עד היום למירוצים בסעודיה, בנסיכויות חצי האי ערב, במרכז אסיה ואפילו בנגב. הכינוי 'גמל פורח' לא בא ללמד על כנפיים נסתרות שיש להם, אלא על מהירותם הרבה שבאה לידי ביטוי בכך שבשעת מרוצתם הם נראים כאילו רגליהם באוויר.

העובדה שלרוב האזכורים הללו ישנו בסיס מדעי מוצק מלמדת גם, לדעת רענן, כיצד חז"ל התייחסו למאמרים שהם ללא ספק בעלי אופי אגדתי, כאגדות רבה בר בר חנה. "לא ייתכן לומר שהם חשבו שזו אמת מוחלטת, כי הם הכירו היטב את המציאות, ולכן עלינו להניח שמדובר במשל. למאמרים מוגזמים היתה מטרה מסוימת", אומר רענן, "שעל טיבה עמדו מפרשים רבים כמהרש"א, המהר"ל ועוד, אך יש הבדל גדול בין הגזמה לבין טעות". רענן מאפיין את מאמריו במספר היבטים. "הדבר הראשון הוא עממיות. הכתיבה שלי היא במפורש לא מדעית. אני לא מפרט את כל המקורות הביבליוגרפיים, לא נכנס לפרטי פרטים. זוהי עבודה מעין עיתונאית". הוא מסתמך על עבודתם של חוקרים כמו הפרופסורים יהודה פליקס ז"ל וייבדלו לחיים ארוכים פרופ' מרדכי כסליו ופרופ' זהר עמר. "הם עושים עבודה נהדרת, אבל צריך חוליה מתווכת לציבור הרחב שאינו מצוי בתחום, ואין לו זמן לקרוא מאמרים מפורטים".

הפורמט הזה מאפשר לרענן עוד כמה וכמה דברים. לדבריו, העבודה הזו לא היתה אפשרית לפני עשר שנים: כך היכולת להגיע למאמרים עדכניים מאוד, היכולת להפנות למאמרים אחרים העוסקים באותו תחום ואפילו היכולת לקבל תגובות. התגובות הן רכיב משמעותי במאמריו של רענן, כי כך הוא יכול לשפר ולעדכן את המאמרים. "לכן אי אפשר להוציא את זה כספר, כי זה מתעדכן כמעט מדי יום". למרות זאת, רענן חולם על כך שבעתיד ייצא ספר מודפס כזה, שיימצא בכל שיעור דף יומי, וכשמגיד השיעור ייתקל בסוגיה מעולם הטבע, הוא יוכל לפתוח את הספר ולשאוב משם את החומר שהוא צריך. יחד עם זאת, ישנן בעיות טכניות לעשות זאת. כך לדוגמה, התמונות הרבות הנלוות למאמר ולעיתים מהוות רכיב משמעותי הרבה יותר מאשר אביזר לקישוט. הוצאת ספר תצריך הליך מורכב של קבלת זכויות לשימוש בתמונות. רענן מספר כי הרב הראל שפירא, מנהל הפורטל, מסייע לו רבות במישור הטכני, וכשיוצא מאמר חדש המדוורים מקבלים על כך עדכון מהפורטל.

לזכר הארוס שנפל

מאמריו של רענן אינם עוסקים רק בזיהוי בעלי החיים והצמחים שמוזכרים בגמרא. דווקא בתחום הזיהוי הוא בדרך כלל לא מציע הצעות חדשות אלא מתאר הצעות קיימות. מה שיותר מאפיין את מאמריו הוא הרצון להסביר את מהלך דברי הגמרא על ידי הבנת המישור הריאלי. "אני מנסה ללמוד את הסוגיה בכללותה", מספר רענן על דרך עבודתו "ומנסה לדלות ממנה נתונים על הצמח ובעלי החיים, ולהסביר על פי זה את הסוגיה". לעיתים 'מפציץ' רענן עם מספר מאמרים בסמיכות זמן. "ידעתי שכשנגיע למסכת חולין, שם ישנם תיאורים של חלקי הבהמות, יהיה לי הרבה מה לכתוב. אבל לא ידעתי שבמסכתות זבחים ומנחות תהיה לי כל כך הרבה עבודה כמו שבאמת יש".

בראש כל מאמר מוזכר כי הדברים הם לעילוי נשמתו של נעם מאירסון, שנפל במלחמת לבנון השנייה. נעם היה הארוס של בתו של רענן ונפל כחודש לפני החתונה. הוא למד אצל הרב דוד אביחיל בישיבה התיכונית לחינוך

תורני סביבתי במצפה רמון, והדריך מטיילים בדרכו הייחודית של הרב אביחיל, המלמדת ערכים תורניים וחינוכיים מתוך הטבע. העיסוק בשזירת הטבע בסוגיות הגמרא הוא דרך ראויה להנציח את זכרו של נעם הי"ד. ■

yoelyya@gmail.com

האהבה לטיולים ולטבע נולדה בזכות אימא. ד"ר משה רענן

תכנית הכנס

GPS ואיתורן בשבת	הרב ישראל רוזן, מכון צומ"ת
היבטים הלכתיים בשתיית חלב נאקות כאמצעי טיפול במחלות אוטואימוניות ומחלות אחרות	ד"ר אבי לוי, חמדת הדרום
כשרות המצה העשויה מקמח שיפון	פרופ' מרדכי כסליו, אוניברסיטת בר-אילן

מושב צהריים - ב' (מושבים מקבילים)

13:45	יו"ר, פרופ' נתן אביעזר, אוניברסיטת בר-אילן
הכרעת ההלכה של חכמי הגמרא בספיקות	הרב שבתאי א' הכהן רפפורט, אוניברסיטת בר-אילן
תכנון תבנוי (Intelligent Design) ובריאתנות (Creationism)	ארתור גברת בשינוי אדרת?
פרופ' יוסף בודנהיימר, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים	
גירסא דינקותא: ההתפתחות הקוגניטיבית כפי שהיא משתקפת בדברי חז"ל	הרב אמנון חדרי וד"ר יהודה בדיחי, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
השקל המקראי	הרב דניאל משה לוי, ישיבת בני רחל
תפיסת הדת מבחינה התנהגותית, קוגניטיבית ורגשית-הניעתית	בקרוב תלמידים בעלי רמה גבוהה ובעלי פיגור שכלי
ד"ר חפציבה ליפשיץ, אוניברסיטת בר-אילן	
הפסקה וכיבוד קל, ביקור בתערוכת פוסטרים	15:50

מושב אחר הצהריים

16:10	סמפוזיום
האם מדעי היהדות באוניברסיטאות הם סכנה ליהדות?	מנחה: הרב אריה יואלי, דוקטורנט לתלמוד אונ' חיפה, עורך אתר סרונים הרב פרופ' נריה גוטל, נשיא מכללת אורות ישראל
פרופ' דוד הלכני-וייס, חתן פרס ישראל לתלמוד	מר שחר פלד, חוקר, מחבר "מגרת הזהויות"
17:20	הענקת פרס לפוסטר מצטיין
פרופ' אבא אנלברגר, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים	

08:45	הרשמה והתכנסות, כיבוד קל ותערוכת פוסטרים
09:20	דברי ברכה
יו"ר הכנס, פרופ' נח דנא-פיקארד,	
נשיא בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים	

מושב בוקר

09:35	יו"ר, פרופ' עלי מרצבך, אוניברסיטת בר-אילן
09:40	שיווק ופרסום - הלכה, מוסר ואתיקה בעסקים
הרב יהודה זולדן, מפמ"ר תלמוד ותושב"ע, משרד החינוך	
10:15	בחירה חופשית: הרמב"ם, רבי חסדאי קרשקש ומדעי המוח
פרופ' שלום רוזנברג, האוניברסיטה העברית	
10:50	הפסקה וכיבוד קל, ביקור בתערוכת פוסטרים
11:20	ממשקי אדם מכונה Brain Machine Interface, בהגדרת מעשה אדם וגופו במדע, הלכה והגות
הרב ד"ר דרור פיקסלר, אוניברסיטת בר-אילן	
12:00	הענקת פרס לב ע"ש פרופ' זאב לב
ע"י ד"ר אריה הכט, יו"ר חבר הנאמנים,	
בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים	
לרב ד"ר אליהו רחמים זייני שליט"א	
12:10	אמת ואמונה כביטוי לאחדות במדע, בהגות ובעם
הרב ד"ר אליהו רחמים זייני, ראש ישיבת "אור וישועה" ורב הטכניון	
12:45	מנחה וארוחת צהריים

מושב צהריים - א' (מושבים מקבילים)

13:45	יו"ר, פרופ' קרל פייט, ישיבה יוניברסיטי
מערכות מידע הלכתיות והשפעתן על פסיקת ההלכה בעין המידע	ד"ר דן בוכניק, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
אתרי אינטרנט שומרי שבת?	ד"ר אבי רוזנפלד, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים
שמירה על זיכרון קבוע של המחשב בשבת	הרב איתן כהן, התוכנית לתואר שני במדע, הלכה וחינוך, אוניברסיטת בר-אילן ומרכזי צהר

כנס תורה ומדע ה-18

הכנס השנתי לתורה ומדע הפך למסורת בנוף הישראלי - תורני.

הכנס מתמקד במפגש בין ידע תורני לידע מדעי בתחומים שונים של מדעי הטבע והטכנולוגיה, מדעי החברה ומדעי הרוח, ובהשלכותיו של מפגש זה בחיי היום היום.

יום חמישי, ג' בניסן תשע"א
(7 לאפריל 2011)
בבית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים - מכון לב

במהלך הכנס יוענק פרס לב לתורה עם דרך ארץ על מפעל חיים

לרב ד"ר אליהו רחמים זייני שליט"א

ראש ישיבת "אור וישועה" ורב הטכניון

לפרטים והרשמה:

02-6751-057

www.jct.ac.il/site/kenes

דמי הרשמה: מבוגר-125 ש"ח, בן משפחה-50 ש"ח, סטודנט/בחור ישיבה-30 ש"ח